

Володимир Олександрович ІВАНЦОВ,
кандидат юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет внутрішніх
справ, м. Харків)

Катерина Олександрівна ЧИШКО,
кандидат юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет внутрішніх
справ, м. Харків)

Олександр Олександрович АВДЕЄВ,
кандидат юридичних наук, доцент
(Харківський національний університет
внутрішніх справ, м. Харків)

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ, ОБЛІКУ ТА МОБІЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ (НА ПРИКЛАДІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ, ДСНС, ДБР)

У статті проаналізовано окремі положення Проекту Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку № 10449 від 30.01.2024, в результаті чого було виявлено ряд суттєвих недоліків вказаного

документу, а також сформульовано низку пропозицій щодо удосконалення його змісту. У пояснювальній записці не обґрунтовано доцільність внесення змін до Законів України «Про державну службу», «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію» тощо, що призвело до юридичних помилок, нелогічних пропозицій і виникнення імовірності порушення конституційних прав і свобод громадян.

Доцільно виключити з Прикінцевих та перехідних положень вказаного законопроекту норму про те, що: «громадяни чоловічої статі, які проходять службу у Національній поліції України, Службі судової охорони, Державному бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, органах і підрозділах цивільного захисту, Державній кримінально-виконавчій службі України зобов'язані протягом 60 днів з дня набрання чинності Закону статі на військовий облік військовозобов'язаних у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки за своїм місцем проживання;», залишивши щодо цієї норми актуальну редакцію відповідного абзацу ч. 1 ст. 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію». Норма щодо обмеження права на державну службу для осіб чоловічої статі віком до 60 років, які не пройшли базову загальновійськову підготовку або військову службу: 1) порушує ст. 38 Конституції України; 2) суперечить п. 7 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про державну службу»; 3) містить ознаки дискримінації за ознаками статі та віку.

Ключові слова: воєнний стан, мобілізація, держава служба, публічна служба, проходження служби, поліція, Державна служба з надзвичайних ситуацій, Державне бюро розслідувань.

Постановка проблеми. Питання мобілізації в країнах особливо гостро постають у період виникнення на їх території збройних конфліктів¹. Нажаль для нашої держави актуальність вказаного питання набула особливого значення ще в 2014 році з початком проведення Антитерористичної операції, а пізніше – Операції об'єднаних сил. На цьому в своєму дослідженні наголошує і В. М. Братковський, зазначаючи, що «удосконалення чинного законодавства про мобілізаційну підготовку та мобілізацію на сьогоднішній день є важливим обов'язком держави. В особливий період, захист прав та інтересів громадян України, що повинні виконувати перед державою військовий обов'язок внаслідок зовнішньої агресії Російської Федерації, набуває першочергового значення»². Отже, слід констатувати той факт, що національне законодавство в сфері мобілізації та мобілізаційної підготовки вже десять років є достатньо динамічними, внаслідок його перманентної систематизації, а власне «правове поле скориговано та має тенденцію к подальшій адаптації до умов гібридної війни сучасності»³.

¹ Градецька Н. М. Конституційні засади військового обов'язку та заходи попередження ухилення від його реалізації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2023. № 1 (48). С. 85.

² Братковський В. М. Проблемні питання надання відстрочки від призову на військову службу в період мобілізації. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2017. № 3 (25). С. 37.

³ Грінченко О. І., Кутувий О. П., Шапталенко М. І. Напрями подальшого удосконалення національного законодавства у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації. *Збірник наукових праць*

Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку № 10449 від 30.01.2024¹ (далі – Законопроект № 10449 від 30.01.2024) містить ряд суттєвих змін до різних законодавчих актів, які так чи інакше стосуються питань мобілізації, яка «охоплює комплекс заходів, спрямованих на переведення державної інфраструктури та військових сил країни у військовий стан у зв'язку з надзвичайними умовами всередині країни або ж за її межами»². Їх умовно можна згрупувати на такі, що стосуються наступних процесів.

1. Забезпечення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів та проходження військової служби:

1.1) безпосереднє удосконалення процедури військового обліку;

1.2) зниження граничного мобілізаційного віку з 27 до 25 років;

1.3) виключення строкової військової служби – як виду військової служби;

1.4) уточнення порядку бронювання для військовозобов'язаних, які працюють в органах державної влади;

1.5) оновлення підстав для звільнення з військової служби;

1.6) визначення категорій осіб, які не підлягають призову на військову службу;

1.7) уточнення підстав для надання відстрочки та звільнення від призову на військову службу;

1.8) перегляду обмежено придатних громадян, зокрема чоловіків віком від 25 до 55 років, яким після 24 лютого 2024 року встановлено інвалідність II та III груп (крім тих, кому інвалідність II та III груп встановлено за наслідками захворювань, поранень (травм, контузій, каліцтв), одержаних під час захисту Вітчизни, а також відсутності кінцівки внаслідок її ампутації);

1.9) постановки на військовий облік військовозобов'язаних громадян, які проходять службу на посадах у Національній поліції України, Службі судової охорони, Державному бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, органах і підрозділах цивільного захисту, Державної кримінально-виконавчої служби України;

1.10) надання відпусток військовослужбовцям, яких звільнено з полону;

1.11) закріплення можливості надання права засудженим особам, які звільнені від відбування покарання з випробуванням, за бажанням бути призваними на військову службу;

1.12) удосконалення процедури випробування під час прийняття на

центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України. 2017. №1 (59) 2017 С. 19. DOI: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2017-1-59/16-20>.

¹ Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку від 30.01.2024 № 10449. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43604> (дата звернення 24.02.2024).

² Романова О. М. Юридичні аспекти мобілізації в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 1. С. 77. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2023.15>.

військову службу за контрактом;

1.13) виключення з переліку висновків військово-лікарських комісій висновку про обмежену придатність до військової служби;

1.14) визначення чітких вимог до повісток про виклик до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки;

1.15) запровадження базової загальновійськової підготовки з 2025 року:

- визначення категорій осіб, які в обов'язковому порядку повинні проходити таку підготовку;

- терміни проходження базової загальновійськової підготовки.

2. Розширення повноважень органів державної влади та місцевого самоврядування в сферах мобілізації та військової служби:

2.1) Міністерства оборони України, Генерального штабу Збройних Сил України та розвідувальних органів України щодо ведення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, проведення заходів мобілізації та бронювання;

2.2) Національній поліції України щодо участі у заходах мобілізації;

2.3) органів місцевого самоврядування, місцевих державних адміністрацій, військово-цивільних та військових адміністрацій, підприємств, установ і організацій до участі у заходах проведення мобілізації;

2.4) центрів надання адміністративних послуг, центрів зайнятості та центрів рекрутингу до організації та проведення заходів рекрутингу на військову службу.

3. Уточнення та встановлення обов'язків, а саме:

3.1) військово-транспортного обов'язку;

3.2.) обов'язків громадян України щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації:

- проходити медичний огляд, постановки на військовий облік за місцем перебування у разі переїзду під час проведення мобілізації,

- реєструвати електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста,

- обов'язкової явки до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки і військових частин після оголошення мобілізації,

- наявності при собі військово-облікового документу разом з документом, що посвідчує особу, які пред'являються за вимогою згідно закону.

4. Запровадження заходів впливу щодо громадян, які не виконують обов'язки щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації та процедур їх забезпечення.

З огляду на суттєву кількість питань, які охоплюються вказаним законопроектом ми зупинимось тільки на тих, які безпосередньо стосуються предмету дослідження. Особливо зважаючи на той факт, що ряд питань вже було висвітлено в роботах таких вчених: В. М. Братковського, Н. М. Градецької, О. І. Гріненко, О. П. Кутового, Р. С. Пінчука О. М. Романової,

М. І. Шапталенко та інших.

Мета статті полягає в проведенні юридичного аналізу Законопроекту № 10449 від 30.01.2024, зокрема окремих його частин і положень, із метою виявлення недоліків і формування пропозицій щодо удосконалення вказаного документу, що обумовлює необхідність систематичного тлумачення кожної з запропонованих змін.

Виклад основного матеріалу. Як вже було зазначено Законом № 10449 від 30.01.2024 запропоновано внести велику кількість надзвичайно важливих змін до чинного національного законодавства. Натомість, необхідність прийняття нормативно-правового акта обґрунтовується необхідністю «залучення більшої кількості населення бажаного стати на захист суверенітету і територіальної цілісності України, а також забезпечення військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів та удосконалення окремих питань проходження військової служби»¹ з посиланнями на такі норми Конституції України²: ч.ч. 1, 5 ст. 17 і ч. 1 ст. 65. Відсутність будь-яких інших тез і положень щодо доцільності запровадження тих чи інших змін, унеможливорює розуміння та оцінку доцільності їх внесення та викликає низку питань, зокрема:

1) з якою метою необхідно проводити перегляд обмежено придатних громадян?

2) у чому необхідність постановки на військовий облік військовозобов'язаних громадян, які проходять службу на посадах у Національній поліції України, Службі судової охорони, Державному бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, органах і підрозділах цивільного захисту, Державній кримінально-виконавчій служби України та хто буде виконувати їх вкрай специфічні обов'язки?

3) який зв'язок між проходженням базової загальновійськової підготовки та проходженням державної служби та служби в органах Національної поліції?

4) як орган поліції, співробітники якого підлягають мобілізації, зможуть брати участь у заходах з проведення цієї самої мобілізації, якщо тут кожний громадянин поставить цілком логічне питання про мобілізацію самого поліцейського?

5) яка раціональність уточнення військово-транспортного обов'язку осіб?

6) чи є законним встановлення обов'язку громадян реєструвати електронний кабінет призовника, військовозобов'язаного, резервіста та відповідність цього положення іншими нормам Конституції України, на які в пояснювальній записці не посилаються?

¹ Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку від 30.01.2024 № 10449. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43604> (дата звернення 06.03.2024).

² Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/794-19> (дата звернення 07.03.2024).

7) в чому доцільність встановлення саме таких заходів впливу щодо громадян, які не виконують обов'язки щодо мобілізаційної підготовки та мобілізації та процедур їх реалізації?

Наведені вище питання свідчать про те, що пояснювальна записка не містить належного обґрунтування необхідності його прийняття, що призвело не тільки до нерозуміння суспільством тих чи інших законодавчих пропозицій, а і призвело до наявності юридичних помилок, нелогічних пропозицій і виникнення дискусій про порушення конституційних прав і свобод громадян.

У прикінцевих та перехідних положеннях Законопроекту № 10449 від 30.01.2024 міститься наступна норма: «громадяни чоловічої статі, які проходять службу у Національній поліції України, Службі судової охорони, Державному бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, органах і підрозділах цивільного захисту, Державної кримінально-виконавчої служби України зобов'язані протягом 60 днів з дня набрання чинності Закону стати на військовий облік військовозобов'язаних у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки за своїм місцем проживання»¹, з якої випливає питання про доцільність взяття на військовий облік поліцейських, працівників Державної служби з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС), Державного бюро розслідувань (далі – ДБР) і інших правоохоронних органів, які в умовах воєнного стану і так забезпечують національну (воєнну та державну) безпеку, виконуючи вкрай складні та специфічні завдання.

Згідно зі ст. 2 Закону України «Про Національну поліцію» завданнями поліції є надання поліцейських послуг у сферах: «1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги»². Основним завданням Державної служби з надзвичайних ситуацій є захист населення і територій від надзвичайних ситуацій³. Аналіз ст. 5 Закону України «Про Державне бюро розслідувань»⁴ взагалі дозволяє зробити висновки про стратегічні завдання цього органу, саме в умовах дії воєнного стану, адже його робота спрямована на

¹ Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку від 30.01.2024 № 10449. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43604> (дата звернення 11.03.2024).

² Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 18.03.2024).

³ Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2015 № 1052 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 19.03.2024).

⁴ Про Державне бюро розслідувань: закон України від 12.11.2015 № 794-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/794-19> (дата звернення 20.03.2024).

недопущення порушень функціонування державного апарату, від роботи якого безпосередньо залежить захист національної безпеки держави. Всі вказані завдання спрямовані на захист національних інтересів, тобто життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, реалізація яких забезпечує державний суверенітет України, її прогресивний демократичний розвиток, а також безпечні умови життєдіяльності і добробут її громадян (п. 10 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про національну безпеку України»¹).

Національна поліція в умовах дії воєнного стану не тільки забезпечує правопорядок на території країни, а й: приймає безпосередню участь у відсічі збройній агресії (з 2014 року – це спеціальні підрозділи Міністерства внутрішніх справ України «Луганськ-1», «Київщина», «Артемівськ», «Азов», «Миколаїв», «Шторм», «Київ-1», «Слобожанщина», «Харків-1», «Харків-2», «Дніпро-1», «Чернігів» і інші; з 2022 року – КОРД, «ТОР», штурмові полки Національної поліції України «Сафарі», «Цунамі», воєнізований підрозділ «Об'єднана штурмова бригада Національної поліції України «Лють» та інші); перша виїжджає на місця так званих «прильотів» і проводить необхідні заходи, в тому числі розбір завалів, разом із працівниками Державної служби з надзвичайних ситуацій і надання першої домедичної допомоги; приймає участь у фіксації та документуванні воєнних злочинів; здійснює розмінування; виявляє диверсантів і колаборантів; проводить стабілізаційні заходи на деокупованих територіях, у тому числі проводить евакуацію населення та забезпечує доставлення гуманітарної допомоги тощо².

Отже, Національна поліція України: 1) забезпечує публічну безпеку і порядок; 2) охороняє права та свободи людини, а також інтереси суспільства і держави; 3) протидіє злочинності, зокрема фіксує, документує та розслідує воєнні злочини; 4) приймає безпосередню участь у відсічі збройній агресії; 5) перша прибуває на місця влучення ворожих ракет і дронів та надає необхідну допомогу; 6) здійснює розмінування на деокупованих територіях; 7) виявляє диверсантів і колаборантів; 8) проводить стабілізаційні заходи на деокупованих територіях; 9) забезпечує евакуацію населення; 10) доставляє гуманітарну допомогу. Таким чином, 8 з 10 напрямів діяльності Національної поліції України безпосередньо пов'язані з наданням відсічі збройній агресії Російській Федерації та подолання її наслідків. Це окрім реалізації інших напрямів діяльності поліції: забезпечення безпеки дорожнього руху; здійснення провадження в справах про адміністративні правопорушення; здійснення досудового слідства; реагування на заяви громадян, які надходять на лінію 102 тощо. Все це потребує великою кількості персоналу, зокрема поліцейських, у той час, коли за словами голови Національної поліції України Івана Виговського:

¹ Про національну безпеку України: закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 21.03.2024).

² Чижко К. О., Пінчук Р. С. Становлення та розвиток підрозділів поліції особливого призначення: ретроспективний аналіз. *Право і безпека*. 2024. № 92(1). С. 128-129. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2024.1.11>.

«не вистачає патрульних поліцейських – некомплект більше 20%. І загальний некомплект - 17,5%. ... Поки ми працюємо в 98 тисячах, так було і до війни»¹. В свою чергу, дефіцит кадрів в органах поліції, в разі мобілізації поліцейських унеможливить реалізацію вказаних вище напрямів роботи поліції, в тому числі тих, які стосуються оборони держави та забезпечення її національної безпеки. Це з урахуванням того, що за пів року повномасштабного вторгнення: загинули 22 поліцейських; 7 – зникли безвісти; 88 поліцейських отримали поранення, а троє – взяті у полон². У даному контексті, слід погодитись із начальником сектор реагування патрульної поліції у Луцькому районному управлінні поліції Олександром Котом, який проходив службу в батальйоні «Захід»: «От ви (поліція) тут, на місці, беріть зброю, йдіть воюйте». Але ніхто не поцікавиться, скільки поліцейських воює, скільки загинуло, скільки поранено, а їх дуже багато. І кожному важко пояснити, що якщо вся поліція буде воювати – буде хаос. Ми маємо жити в нових умовах: частина поліцейських ефективно працює на передовій, інші – забезпечують правопорядок тут. Така реальність»³.

У розрізі даного питання щодо ДБР, насамперед слід вказати на незначну кількість його працівників – 1600 осіб, що прямо передбачено в ч. 2 ст. 9 Закону України «Про державне бюро розслідувань». Це при тому, що вказана в законі цифра є граничною чисельністю та може суттєво відрізнятись від реальної кількості персоналу. Враховуючи те, що органи поліції, ДСНС, ДБР і так виконують завдання пов'язані з обороною держави та захистом національної (державної, воєнної) безпеки, в умовах браку кадрів і екстремальних умовах роботи, мобілізація працівників вказаних органів вбачається недоцільною, оскільки призведе не тільки до дефіциту кадрів, а і дефіциту професіоналів і фахівців, що буквально частково паралізує роботу держави. По-суті теж саме стосується працівників інших органів: Служби судової охорони, Бюро економічної безпеки України, Державної кримінально-виконавчої служби України.

Також Законопроектом № 10449 від 30.01.2024 пропонується внести зміни до ст.19 Закону України «Про державну службу», у частині встановлення наступного обмеження: «На державну службу не може вперше вступити особа чоловічої статі віком до 60 років, яка не пройшла базову загальновійськову підготовку або військову службу, крім осіб, звільнених від проходження базової військової служби відповідно до статті 18 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» або визнаних за

¹ Чи є брак кадрів в українській поліції: відповідь голови Нацполупу (22.01.2024) / Веб сайт інформаційного агентства «РБК-Україна». URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/chi-e-brak-kadriv-ukrayinskiy-politsiyi-vidpovid-1705913776.html> (дата звернення: 02.04.2024).

² У Нацполіції розповіли, скільки поліцейських загинули з початку вторгнення окупантів (08.03.2022) / Веб сайт інформаційної агенції «УНІАН». URL: <https://www.unian.ua/war/u-nacpolitsiji-gozpovili-skilki-policeyskih-zagynuli-z-pochatku-vtorgnennya-okupantiv-novini-vtorgnennya-rosiji-v-ukrajinu-11734723.html> (дата звернення: 02.04.2024).

³ «Хочу поставити крапку у війні»: поліцейський з Волині понад пів року захищає Україну на «нулі» (01.10.2023) / Веб сайт Волинської служби новин. URL: <https://vsn.ua/news/hochu-postaviti-krapku-u-viyni-politseyskiy-z-volini-ponad-piv-roku-zahischaje-ukrayinu-na-nuli-31487> (дата звернення: 02.04.2024).

станом здоров'я непридатними до проходження військової служби»¹. Зазначена норма містить вказівку на ознаку статі (чоловіча) та віку (до 60 роки), а також містить особливу умову прийняття на державну службу виключно для певної категорії осіб визначеної за ознаками статі та віком – проходження базової загальновійськової підготовки або військової служб. На противагу в ст. 38 Конституції України закріплено, що громадяни користуються рівним правом доступу до державної служби, а також до служби в органах місцевого самоврядування². Зазначена норма кореспондується з п. 7 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про державну службу», де закріплено один із принципів державної служби: «забезпечення рівного доступу до державної служби – заборона всіх форм та проявів дискримінації, відсутність необґрунтованих обмежень або надання необґрунтованих переваг певним категоріям громадян під час вступу на державну службу та її проходження»³. Згідно з п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» дискримінацією є «ситуація, за якої особа та/або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними (далі – певні ознаки), зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим Законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними»⁴.

Тому, норма щодо обмеження права на державну службу для осіб чоловічої статі віком до 60 років, які не пройшли базову загальновійськову підготовку або військову службу: 1) порушує ст. 38 Конституції України; 2) суперечить п. 7 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про державну службу»; 3) містить ознаки дискримінації за ознаками статі та віку.

Висновки. Підсумовуючи все зазначене вище, констатуємо наступне.

По-перше, у пояснювальній записці до Законопроекту № 10449 від 30.01.2024 не обґрунтовано доцільність внесення змін до Законів України «Про державну службу», «Про прокуратуру», «Про Національну поліцію» тощо, що призвело до юридичних помилок, нелогічних пропозицій і виникнення імовірності порушення конституційних прав і свобод громадян.

По-друге, доцільно виключити з Прикінцевих та перехідних положень

¹ Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку від 30.01.2024 № 10449. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43604> (дата звернення 04.04.2024).

² Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/794-19> (дата звернення 04.04.2024).

³ Про державну службу: закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення 04.04.2024).

⁴ Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: закон України від 06.09.2012 № 5207-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення 04.04.2024).

Законопроекту № 10449 від 30.01.2024 норму про те, що: «громадяни чоловічої статі, які проходять службу у Національній поліції України, Службі судової охорони, Державному бюро розслідувань, Бюро економічної безпеки України, органах і підрозділах цивільного захисту, Державній кримінально-виконавчій служби України зобов'язані протягом 60 днів з дня набрання чинності Закону стати на військовий облік військовозобов'язаних у територіальних центрах комплектування та соціальної підтримки за своїм місцем проживання;», залишивши щодо цієї норми актуальну редакцію відповідного абзацу ч. 1 ст. 23 Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію».

По-третє, норма щодо обмеження права на державну службу для осіб чоловічої статі віком до 60 років, які не пройшли базову загальновійськову підготовку або військову службу: 1) порушує ст. 38 Конституції України; 2) суперечить п. 7 ч. 1 ст. 4 Закону України «Про державну службу»; 3) містить ознаки дискримінації за ознаками статі та віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Братковський В. М. Проблемні питання надання відстрочки від призову на військову службу в період мобілізації. *Jurnalul juridic national: teorie și practică*. 2017. № 3 (25). С. 36-40.

2. Градецька Н. М. Конституційні засади військового обов'язку та заходи попередження ухилення від його реалізації. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2023. № 1 (48). С. 83-88.

3. Гріненко О. І., Кутовий О. П., Шапталенко М. І. Напрями подальшого удосконалення національного законодавства у сфері мобілізаційної підготовки та мобілізації. *Збірник наукових праць центру воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України*. 2017. №1 (59) 2017 С. 16-20. DOI: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2017-1-59/16-20>.

4. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/794-19> (дата звернення 07.03.2024).

5. Про Державне бюро розслідувань: закон України від 12.11.2015 № 794-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/794-19> (дата звернення 20.03.2024).

6. Про державну службу: закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення 04.04.2024).

7. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні: закон України від 06.09.2012 № 5207-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text> (дата звернення 04.04.2024).

8. Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій: постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2015 № 1052 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1052-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 19.03.2024).

9. Про національну безпеку України: закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 21.03.2024).

10. Про Національну поліцію: закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення 18.03.2024).

11. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку від 30.01.2024 № 10449. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/43604> (дата звернення 24.02.2024).

12. Романова О. М. Юридичні аспекти мобілізації в Україні. *Часопис Київського університету права*. 2023. № 1. С. 73-78. DOI: <https://doi.org/10.36695/2219-5521.1.2023.15>.

13. У Нацполіції розповіли, скільки поліцейських загинули з початку вторгнення окупантів (08.03.2022) / Веб сайт інформаційної агенції «УНІАН». URL: <https://www.unian.ua/war/u-nacpolicii-rozpovili-skilki-policeyskih-zagynuli-z-pochatku-vtorgnennya-okupantiv-novini-vtorgnennya-gosiji-v-ukrajinu-11734723.html> (дата звернення: 02.04.2024).

14. Чи є брак кадрів в українській поліції: відповідь голови Нацполу (22.01.2024) / Веб сайт інформаційного агентства «РБК-Україна». URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/chi-e-brak-kadriv-ukrayinskiy-politsiyi-vidpovid-1705913776.html> (дата звернення: 02.04.2024).

15. Чишко К. О., Пінчук Р. С. Становлення та розвиток підрозділів поліції особливого призначення: ретроспективний аналіз. *Право і безпека*. 2024. № 92(1). С. 123-132. DOI: <https://doi.org/10.32631/pb.2024.1.11>.

16. «Хочу поставити крапку у війні»: поліцейський з Волині понад пів року захищає Україну на «нулі» (01.10.2023) / Веб сайт Волинської служби новин. URL: <https://vsn.ua/news/hochu-postaviti-krapku-u-viyuni-politseyskiy-z-volini-ponad-piv-roku-zahischaje-ukrayinu-na-nuli-31487> (дата звернення: 02.04.2024).

Стаття надійшла до редакції 04.04.2024

Volodymyr OI. IVANTSOV,
PhD in Law, Associate Professor
(*Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine*)

Kateryna OI. CHYSHKO,

PhD in Law, Associate Professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

Oleksandr O. AVDIEIEV,

PhD in Law, Associate Professor

(Kharkiv National University of Internal Affairs, Kharkiv, Ukraine)

ISSUES OF LEGAL SECURITY OF MILITARY SERVICE, ACCOUNTING AND MOBILIZATION OF PUBLIC SERVANTS (ON THE EXAMPLE OF THE POLICE, SSES, SBI)

The article is devoted to the problem of individual provisions of the Draft Law on Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine on Certain Issues of Military Service, Mobilization, and Military Registration No. 10449 dated January 30, 2024, as a result of which a number of significant shortcomings of the specified document were identified, and a number of proposals were formulated improvement of its content.

First of all, the explanatory note does not substantiate the expediency of making changes to the Laws of Ukraine «On Civil Service», «On the Prosecutor's Office», «On the National Police», etc., which led to legal errors, illogical proposals and the possibility of violation of the constitutional rights and freedoms of citizens.

Secondly, it is advisable to exclude from the final and transitional provisions of the specified draft law the provision that: «Male citizens who are serving in the National Police of Ukraine, the Judicial Security Service, the State Bureau of Investigation, the Bureau of Economic Security of Ukraine, bodies and units of civil protection, of the State Criminal Enforcement Service of Ukraine are obliged within 60 days from the date of entry into force of the Law to enter the military register of conscripts in the territorial centers of recruitment and social support at their place of residence;», leaving the current wording of the relevant paragraph of part 1 with respect to this norm Art. 23 of the Law of Ukraine «On Mobilization Training and Mobilization».

Thirdly, the norm regarding the restriction of the right to public service for men under the age of 60 who have not completed basic military training or military service: 1) violates Art. 38 of the Constitution of Ukraine; 2) contradicts Clause 7, Part 1, Art. 4 of the Law of Ukraine «On Civil Service»; 3) contains signs of discrimination based on gender and age.

Keywords: *martial law, mobilization, state service, public service, service, police, State Emergency Service, State Bureau of Investigation.*